

KANTELU

Kantelija arvostelee oikeuskanslerille 29.12.2014 osoittamassaan kantelussa B:n poliisilaitoksen menettelyä esitutkinnassa. Kantelijan mukaan epäillyn henkilörekisteririkoksen syyte-oikeus oli poliisin laiminlyöntien vuoksi esitutinnan aikana vanhentunut.

SELVITYS JA VASTINE

Poliisihallitukselta on pyydetty selvitys ja lausunto. Poliisihallituksen 31.3.2015 päivätyn lausunnon ohella Poliisihallituksen toimittama aineisto sisälsi B:n poliisilaitoksen lausunnon sekä asiaa käsitelleen rikosylikonstaapelin A:n selvityksen.

Kantelija on antanut häneltä pyydetyn vastineen Poliisihallituksen toimittamasta aineistosta.

RATKAISU

Tapahtumat

Poliisihallituksen selvityksestä ilmenee, että kantelija oli 13.9.2011 tehnyt B:n poliisilaitokselle ilmoituksen henkilörekisteririkoksesta, jonka tekoajankohdaksi oli kirjattu 1.9.2011.

Kantelijan asiaa B: poliisilaitoksella käsitellyt rikosylikonstaapeli A on selvityksessään todennut, että kantelijan asuinpaikan oltua C hän oli lähettänyt C:n poliisilaitokselle virka-apupyynnön kantelijan kuulemiseksi asiassa. A:n selvityksen perusteella C:n poliisi oli ollut kantelijaan yhteydessä useita kertoja sopien kantelijan kanssa kuulusteluajoja, mutta kantelija oli syytä ilmoittamatta jättänyt saapumatta poliisiasemalle sovitusti. C:n poliisilaitos oli lopulta palauttanut asiakirjat takaisin A:lle. A:n mukaan kantelija oli tämän jälkeen soittanut hänelle ilmoittaen saapuvansa kesälomamatkalla B:hen, missä yhteydessä kantelija tulisi A:n kuultavaksi B:n poliisilaitokselle. A kertoo ilmoittaneensa kantelijalle, että kantelijan ehdottama sopi hänelle hyvin ja lisäksi A pyysi kantelijaa ilmoittamaan sopivan kuulustelupäivän, niin hän järjestäisi työvuoronsa kantelijan aikataulun mukaisesti varmistaen paikallaolonsa. Tämän jälkeen A:n mukaan kantelija ei enää ollut häneen yhteydessä ja rikosepäilyn syyte-oikeus vanheni 1.9.2013. A oli ilmoittanut vanhenemisesta kantelijalle sähköpostiviestillä 25.12.2014.

Kantelija on vastineessaan kiistänyt sopineensa C:n poliisilaitoksen kanssa kuulusteluajankohdista tai jättäytyneensä passiiviseksi asian hoitamisessa. Kantelijan mukaan hän odotti tuloksetta poliisin yhteydenottoa, jotta asian käsittely saataisiin käyntiin. Kantelija kertoo lähettäneensä sähköpostia poliisilaitokselle loka-marraskuussa 2014, johon vastauksena hän sai 25.12.2014 ilmoituksen, että epäillyn henkilörekisteririkoksen syyteoikeus oli vanhentunut. Kantelijan vastineen liitteenä on B:n poliisilaitokselle osoitettuja sähköpostiviestejä, joihin kantelijan mukaan ei ollut vastattu. Osassa sähköposteja oli ollut virheellinen osoite. Jossain määrin epäselväksi on jäänyt, oliko kantelijan yhteydenottoihin vastattu puhelimitse tai sähköpostitse. Vastineen liitteenä on ollut yksi sähköpostiviesti, jonka A on lähettänyt kantelijalle perjantaina 31.10.2014 ja jossa todetaan, että ”Lähetän siis virka-apupyynnön uudelleen C:n poliisille”.

Poliisihallituksen toimittama aineisto ei sisältänyt C:n poliisilaitoksen selvitystä asiassa. C:n poliisilaitoksen ylikonstaapeli D on vanhemmalle oikeuskanslerinsihteerille Petri Rouhiaille puhelimitse 3.6.2015 muistiinpanojensa perusteella antamassaan selvityksessä kertonut, että hän oli saanut B:n poliisilaitokselta 5.6.2012 virka-apupyynnön ja tavoittanut kantelijan joitakin päiviä tämän jälkeen puhelimitse, jolloin kantelija oli kertonut olleensa matkoilla ja palaavansa asiaan matkalta C:hen palattuaan. D:n mukaan kantelija oli palannut puhelimitse asiaan pian tämän jälkeen ja sopinut, että saapuu D:n kuulusteltavaksi C:n pääpoliisiasemalle virka-aikaan elokuun kuluessa. Kantelija ei saapunut kuulusteluun sovitus- ja D palautti asian B:n poliisilaitokselle 19.2.2013.

Asiaan liittyvät oikeusohjeet

Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) 6 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyytteestä.

Perustuslain (731/1999) 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Valtion virkamieslain (750/1994) 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Tapahtuma-aikaan voimassa olleen esitutkintalain (449/1987) 6 §:n mukaan esitutkinta oli toimitettava ilman aiheetonta viivytystä.

Tapahtuma-aikaan voimassa olleen poliisilain (493/1995) 3 §:n mukaan poliisin tehtävät oli hoidettava mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen.

Arviointi

Esitutinnan viivytyksetön toimittaminen palvelee rikosten asianosaisten oikeusturvan toteutumista. Viivytyksettömyys on tärkeää myös koko rikosoikeudellisen järjestelmän toimivuuden ja uskottavuuden kannalta. Esitutkinnalle ei kuitenkaan voida asettaa yleistä enimmäisaikaa, vaan esitutinnan hyväksyttävää aikaa on arvioitava ottaen huomioon muun muassa sen laatu, laajuus ja yksilölliset erityispiirteet. Myös esitutinnan toimittamiseen liittyvät muut tekijät,

---

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

---

kuten käytettävissä olevat tutkintaresurssit ja poliisin mahdollisuus asettaa tehtävänsä kiireellisyysjärjestykseen vaikuttavat tosiasiallisesti esitutinnan keston.

Lähtökohtana on pidettävä, että esitutkinta tulee toimittaa loppuun sellaisessa ajassa, että tutkittavana oleva rikos ei pääse vanhentumaan ja että syyttäjälle jää kohtuullinen aika syyteharkinnan suorittamista varten. Rikoksen vanhentumisaikaa arvioitaessa on kohtuullista ottaa huomioon myös se, että asianomistajalle jää aikaa saattaa asia tarvittaessa itse tuomioistuimessa vireille siten kun asianomistajan toissijaisesta syyteoikeudesta oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 14 §:ssä (455/2011) säädetään. Esitutkinnalle käytettävissä oleva aika riippuu myös siitä, mikä on epäillyn rikoksen syyteoikeuden vanhentumisaika ja siitä, koska epäilty rikos on tullut poliisin tietoon.

On myös otettava huomioon, että mikäli asiaa sittemmin käsitellään oikeudessa mahdollisesti useassakin oikeusasteessa, ei rikosprosessin kokonaiskesto aika saa muodostua liian pitkäksi. Mikäli asian käsittely jo esitutkintavaiheessa kestää vuosia, on kokonaiskäsitelyaika vaarassa pelkästään tästä syystä muodostua niin pitkäksi, että se on EIS:n ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen EIT soveltamiskäytännön valossa kestämaton.

Kyseisessä tapauksessa esitutkinta käynnistyi B:n poliisilaitoksen kirjattua 13.9.2011 asianhallintajärjestelmään rikosilmoituksen. Tekoajaksi oli merkitty 1.9.2011. Asiassa saadun selvityksen perusteella asiassa ei ole B:n poliisilaitoksella suoritettu muita tutkintatoimenpiteitä kuin virka-apupyynnön lähettäminen 5.6.2012 B:n poliisilaitokselle. B:n poliisilaitokselta kului siten lähes yhdeksän kuukautta pelkästään virka-apupyynnön lähettämiseen. Tämä on mielestäni laillisuusvalvonnallisesti arvioiden rikoksen syyteoikeuden pituus, asian laatu ja laajuus huomioon ottaen, pitkä aika.

Virka-apupyynnön palauduttua tuloksettomana B:n poliisilaitokselle 19.2.2013, epäillyn rikoksen syyteoikeuden vanhentumiseen oli aikaa enää noin kuusi ja puoli kuukautta. Tästä huolimatta asiaa käsitellyt rikosylikonstaapeli A ei antamansa selvityksensä perusteella ryhtynyt toimenpiteisiin saadakseen asian käsiteltävä ennen syyteoikeuden vanhentumista. Tiedon syyteoikeuden vanhentumisesta asianomistaja oli saanut vasta 25.12.2014 eli yli vuoden rikoksen syyteoikeuden vanhentumisen jälkeen.

Käytössäni olleesta aineistosta ilmenee, että kantelija on ollut tavoitettavissa puhelimitse ja sähköpostitse. Asianmukaista poliisin taholta olisi ollut pyrkä poistamaan mahdolliset väärinkäsitykset ja tarvittaessa varmistaa, että kantelija ymmärtää kantavansa osaltaan riskin syyteoikeuden vanhentumisesta, mikäli jättäytyisi asiassa täysin passiiviseksi. Mielestäni olisi ollut asianmukaista sopia kantelijan kanssa tarkka ajankohta kuulusteluille hyvissä ajoin ennen epäillyn rikoksen syyteoikeuden vanhentumista.

Poliisin vastuulla on saada esitutkinta toimitetuksi riittävän joutuisasti ennen syyteoikeuden vanhentumista. Maallikkoasianosaisilta ei voida edellyttää rikoslain tuntemista kuten tarkkaa tietoa epäiltyjen rikosten vanhenemisajoista. Tämän voidaan toisaalta katsoa kuuluvan rikos-tutkintaa tekevien poliisimiesten virkavelvollisuuksiin.

Merkillepantavaa on, että A on kantelijan oikeuskanslerin virastoon vastineensa liitteenä toimittaman sähköpostiviestin mukaan vielä 31.10.2014 ilmoittanut lähettävänsä virka-apupyynnön uudelleen B:n poliisilaitokselle. Epäillyn henkilörekisteririkoksen syyteoikeus oli vanhentunut yli vuotta aiemmin.

A ei selvityksessään tuo esiin, että hän olisi ryhtynyt virka-apupyynnön lisäksi muihin toimenpiteisiin rikosepäilyn selvittämiseksi. Poliisihallituksen toimittaman arkistokyselyotteen perusteella rikosepäilyn laatu on sinänsä ollut selvillä ja poliisin tiedossa.

Esitutkintalain mukaan lähtökohtaisesti esitutkintaa johtaa tutkinnanjohtaja. Käytössäni olleen aineiston perusteella (Arkistokysely 27.3.2015) tutkinnanjohtajana asiassa olisi toiminut E. Selvityksen asiassa on kuitenkin antanut rikosylikonstaapeli A ja oman selvityksensä perusteella hän on ollut tosiasiallisesti vastuussa tutkinnasta. A on 3.6.2015 vahvistanut tämän puhelimitse vanhemmalle oikeuskanslerin sihteerille Petri Rouhiaiselle.

Asiaa kokonaisuutena arvioiden näkemykseni on, ettei esitutkintaa ole käsillä olevassa tapauksessa toimitettu lain tarkoittamalla tavalla ilman aiheetonta viivytystä, koska rikosepäily on vanhentunut esitutkinnan aikana. Kokonaisarvioinnissani olen huomionut, että asiaan on ilmeisesti vaikuttanut myös asianomistajan jossain määrin vaikea tavoitettavuus ja se, että hän ei ole saapunut poliisilaitokselle paikanpäälle asiaa selvittämään vaikka tästä mahdollisuudesta on hänelle saadun selvityksen perusteella ilmoitettu.

Asiassa esiintuotujen seikkojen perusteella pidän riittävänä toimenpiteenä kiinnittää asiassa rikosylikonstaapeli A:n huomiota esitutkinnan viivytyksettömään toimittamiseen.

Toimenpiteet

Kiinnitän rikosylikonstaapeli A:n huomiota esitutkinnan viivytyksettömään toimittamiseen. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestäni Poliisihallitukselle.

Apulaisoikeuskansleri

Risto Hiekkataipale

Vanhempi oikeuskanslerinsihteer

Petri Rouhiainen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
